

Štefanovské

ZVONKY

Apríl 2019 – číslo 22

Občasník, vydáva SCŠ a OÚ Štefanová

Vážení rodáci a obyvatelia obce Štefanová,

v tomto čísle občasníka Vám prinášame spomienky na jedného štefanovského vdp. farára, keď ešte fungovala fara. Keď som sa nedávno od svojho priateľa – bývalého kolegu z práce statika Ing. Jozefa Pavláška dozvedel, že v Zohorskom časopise s manželkou uverejnili článok o jednom zo svojich farárov – vdp. Jána Rybára, ktorému v roku 1995 udelili titul „Čestný občan obce Zohor“, tak som ho poprosil, či by sme tento článok mohli uverejniť aj v našom občasníku Štefanovské zvony.

Ved' tento pán farár bol cca štyri roky aj duchovným pastierom v Štefanovskej farnosti a keď v roku 1972 bol preložený do Zohoru, tak recipročne odtiaľ prišiel vdp. farár Michal Klimo.

Tiež nie je celkom bez zaujímavosti, že práve statik Ing. Jozef Pavlásek bol autorom projektu predätého spínania stien štefanovského kostola, na ktorú si starší obyvatelia určite pamätajú a písali sme o nej aj v jednom z minulých čísiel nášho občasníka.

Aj keď som v čase pastorácie vdp. farára Rybára býval v Bratislave tak si na neho dobre spomínam, lebo na Štefanovú sme chodili skoro každý víkend k babke a tete. Veľmi živo si vybavujem jednu príhodu, ktorá je pozoruhodná tiež s ohľadom na našu snahu o záchranu fary. Tá sa totiž v tom čase, (neviem presne či koncom 60-tich, alebo začiatkom 70-tich rokov), rekonštruovala. Práve sa nahadzovala nová fasáda, samozrejme brigádnicky-svojpomocne farníkmi. Vtom prišlo auto a jeho pasažieri sa spýtali, kde by našli p. farára. Na lešení sa k nim otočil chlap v montérkach od malty a povedal: „Ja som farár, čo by ste potrebovali?“

Tak to bol on, Ján Rýbár – farár ľudský, chápavý, blízky ľuďom. A ľudia si ho obľúbili aj keď mu spočiatku celkom nerozumeli, lebo jeho vzdelanosť a vysoký intelekt často predbiehal slová, ktoré vychádzali z úst a ich formulácia bola príliš komplikovaná pre mnohých štefanovských veriacich.

Keď sme toto číslo s konšelmi pripravovali, tak viacerí si spomínali na príhody, ktoré s ním zažili. Konšelka Mária Sláviková si zaspomínala, že bola posledná, ktorú pred odchodom vdp. Rybár sobášil. Svoju spomienku pridal aj konšel Imrich Dzíbela.

Ing. Pavol Tekula
richtár SCŠ

Čestný občan Zohora ThDr. PhDr. Ján Rybár, Sch.P.

Dňa 3. februára 1991 sa počas slávnostnej svätej omše lúčili obyvatelia Zohora so svojim obľúbeným pánom farárom Jánom Rybárom, ktorý odchádzal do Charitného domova v Pezinku. Pán farár oslávil dva dni predtým svoje osemdesiate narodeniny. Počas svojho takmer devätnásťročného kňazského pôsobenia v Zohore oslovil Zohorčanov najmä svojim úprimným a obetavým prístupom. Pri lúčení povedal: „*Ďakujem Pánu Bohu, že mi dovolil sväté omše slúžiť až do osemdesiatky*“. Ešte aj potom, pri pobyte v pezinskom Charitnom domove, chodieval v rámci zastupovania slúžiť sväté omše do Grinavy a do Limbachu.

Ján Rybár sa narodil 1.februára 1911 v roľníckej rodine v obci Černík ležiacej na brehu rieky Nitry, 25km juhovýchodne od mesta Nitry. Ľudovú školu navštevoval v rodnej obci. Rodičia videli jeho nadpriemerné nadanie, a preto ho ako dvanásťročného poslali študovať do seminára sv.Ruperta v rakúskom Bisschofshofene, vzdialenom 45km južne od Salzburgu. Nechajme však spomínať jeho samotného:

„V Bisschofshofene som absolvoval i prvé dva ročníky gymnázia. Neskoršie moja cesta viedla na štúdiá do piaristického gymnázia Misijného domu v Nitre. Nedostatok financií zo strany mojich rodičov ma prinútil prísť domov, do rodného Černíka. Gymnázium s maturitou som ukončil v Nových Zámkoch. Denne som chodil pešo do Komjatíc na železničnú stanicu a v Nových Zámkoch pešo po Štefánikovej ulici až do školy. Tam a späť som prešiel pešo 14 km. V roku 1930 bola veľmi tuhá zima, bolo mínus 30°C. Ráno prišli do školy všetci cezpoľní, Novozámočania však chýbali.“

Po maturite vstúpil do rehole piaristov, ktorá je zameraná na zriaďovanie a prevádzku škôl. V názve rádu „*Ordo Clericorum Regularium Pauperum Matris Dei Scholarum Piarum*“ posledné dve slová „*Scholarum Piarum*“ znamenajú: „*Škôl zbožných*“. Preto majú členovia rehole piaristov za svojim menom skratku „*Sch.P*“. Ján Rybár prijal pri vstupe do rehole rehoľné meno „*Ján Krstiteľ*“. V tom istom roku (1930) začína študovať v diecéznom seminári v Trnave, neskôr absolvoval jeden semester vo francúzskom Štrasburgu. Následne pokračoval v štúdiu filozofie a germanistiky na Karlovej Univerzite v Prahe. V tom čase okrem latinčiny ovládal tri cudzie jazyky: nemecký, francúzsky a anglický. Štúdium teológie ukončil v roku 1938 doktorátom (ThDr.) na Bohosloveckej fakulte Komenského Univerzity v Bratislave. Dňa 26.júna 1938 bol vysvätený za kňaza. Od školského roku 1939/1940 začal vyučovať na piaristickom gymnáziu v Trenčíne nemčinu a náboženstvo. Popri tom naďalej študoval na Komenského Univerzite v Bratislave a v roku 1943 obhájil doktorát filozofie (PhDr). Po zrušení cirkevného školstva v roku 1945, kedy bolo vyučovanie nemčiny nahradené ruštinou, sa dokázal preorientovať na výuku ruštiny.

Popri vyučovaní na gymnáziu prispieval do časopisu „*Kultúra*“ (v ročníku 1941 témou „*Katolícka moderna v nemeckej literatúre*“), do časopisu „*Slovenský učiteľ*“ (v ročníkoch 1941 a 1942 témou „*Dejiny temperamentov*“) a do časopisu „*Filozofický zborník*“ (v ročníku 1947 témou „*Idea bogočlovečenstva u Vladimíra Solovjeva*“). V tomto období možno považovať za ťažiskové jeho filozofické diela „*Duša a telo*“ (1943) a „*Sociálnopsychologické úvahy o povahe reči a jej živote*“ (1944). Ako spoluautor sa podieľal na tvorbe učebnice anglickej konverzácie, ktorá vyšla tlačou po skončení druhej svetovej vojny. Pod pseudonymom Karol Černický mu vyšiel v roku 1948 v edícii Matice Slovenskej *preklad* známeho románu Roberta Lujza Stevensona „*Podivný prípad Dr.Jekylla a pána Hyda*“ z angličtiny. Dňa 8.novembra 1948 sa zúčastnil ako člen „*Filozofického odboru Matice Slovenskej*“ ako jeden z trojčlennej trenčianskej delegácie na „*Mimoriadnom valnom zhromaždení Matice Slovenskej*“ v Martine.

Knihu „*Duša a telo*“ s podnadpisom „*Vzťahy duše a tela a ich vzájomné ovplyvňovanie*“ vydal v roku 1943 vlastným nákladom. Venoval ju svojim rodičom. V dvoch vydaniach ju v celkovom počte 3000 kusov vytlačil trenčiansky podnikateľ JUDr. Vojtech Čelko, angažujúci sa počas druhej svetovej vojny v tajnej odbojovej organizácii „*Justícia*“. JUDr. Vojtecha Čelka spomíname preto, lebo na vytlačenie knihy „*Duša a telo*“ bolo v tom čase treba značnú odvahu. Oveľa väčšiu odvahu mal však jej autor Dr. Ján Rybár, keď si v uvedenom diele dovolil spochybniť filozofiu fašistického Nemecka o nadradenosti vyvolenej nordickej (árijskej) rasy. Uvedieme len niekoľko citátov z kapitoly „*Rasa a povaha*“:

„Rasová myšlienka a rasové ideály nehrali do najnovšej doby dôležitú úlohu. Moderná rasológia sa zakladá na antropometrických údajoch somatických a psychických faktorov jednotlivých rás. Ak sa pokúsime uviesť vo vzťah niektoré črty duševnej povahy s jednotlivými vonkajšími príznakmi somatického podkladu, vždy sa nám vynorí kopa výnimiek, ktorých je viac než prípadov, prihovárajúcich sa pre náš predpoklad. Tieto kričia proti nám, takže sa musíme vzdať svojho pokusu, alebo sa staneme smiešnymi. Na to sa často v modernej rasológii nedbá, príčina čoho leží pravdepodobne v tom, že autorom ide viac o to, aby prišli s nejakým originálnym tvrdením, než aby verne zachytili skutočnosť. Pri skúmaní veľkých nemeckých štátnikov, vedcov, umelcov, básnikov sa ukázalo, že z nich príslušníci čistej nordickej rasy tvoria mizivú menšinu.“

Veľkú odvahu prejavil Dr. Rybár aj v roku 1944 pri vydaní knihy „*Sociálnopsychologické úvahy o povahe reči a jej živote*“, keď v kapitole „*Rôznosť reči - kliatba alebo požehnanie*“ píše: „*Kliatbou je nacionalizmus vtedy, keď sa národ pokladá za idol, ktorý nepozná mravných noriem, ktorému je všetko dovolené, všetko sväté, čo podporuje jeho egoistické ciele bez ohľadu na to, či sa zrovnávajú so všeobecnými mravnými normami, alebo nie. Všeobecné mravné normy neplatia len pre jednotlivca, ale aj pre celky, sú nadnárodné“.*

Na gymnázium v Trenčíne učil do 3. mája 1950. Vtedy presne o polnoci z 3. na 4. mája 1950 ho v rámci „*Akcie K2*“ (druhej etapy „*Akcie kláštor*“) s ďalšími osemnástimi piaristami príslušníci „*Štátnej bezpečnosti*“ násilím odvliekli do sústreďovacieho kláštora v Hronskom Beňadiku, na čo (síce nerád) spomína:

„O polnoci nás naložili do autobusu a odviezli do sv. Beňadika, kde nás internovali. Vo sv. Beňadiku ma dali pracovať na poli s koňmi. Keďže som sa koní bál, pretože sme ich doma nemali, dali mi dojsť kravy“.

V Hronskom Beňadiku bol do septembra 1950, kedy ho zaradili do duchovnej správy, na čo spomína:

„Vzhľadom na moje jazykové znalosti ma poslali do Marianky, kde chodilo na púť veľa rakúskych občanov. Moja kňazská činnosť v tomto období bola veľmi intenzívna.“

Počas svojho kňazského pôsobenia v Marianke bol Dr. Rybár sledovaný Štátnou bezpečnosťou, čo mu bezpochyby strpčovalo život. Štátna bezpečnosť zaviedla na jeho osobu „*pozorovací zväzok*“, ktorý: „*zavádzali na osoby, ktoré na základe preverených poznatkov vykonávali nepriateľskú protištátnu činnosť, alebo boli z takejto činnosti podozrivé“.*

Spomienky pokračujú: „*V roku 1968 som bol preložený do Štefanovej ako správca farnosti. Tu som pôsobil štyri roky“.*

V roku 1972 Dr. Ján Rybár prichádza zo Štefanovej do Zohoru ako výmena za dovtedajšieho zohorského pána farára Michala Klimu, ktorý bol preložený do Štefanovej. Zohorčania si pána farára Rybára rýchlo obľúbili. Bez pochyb sa dá povedať, že „zapadol“ medzi obyvateľov obce. Voči každému bol úprimný, milý a chápaný. Navštevoval rodiny, ktorým prinášal bezprostrednú veselosť a chuť do

života. Keď sa 1. januára 1988 na výzvu pražského arcibiskupa Františka kardinála Tomáška rozbehla v Československu petícia za náboženskú slobodu, boli občania Československa postavení pred rozhodnutie, či sa pridajú, alebo nie. Organizovanie petície znamenalo vystavenie sa perzekúciám zo strany Štátnej bezpečnosti. Pán farár Rybár sa bez otáľania rozhodol pre podporu petície. V nedeľu, keď sa zbierali podpisy, počas obidvoch svätých omší vysvetlil, o čo v petícii ide a povedal, že kto chce, môže sa pred kostolom pod ňu podpísať. Podpísalo ju približne 400 Zohorčanov.

Počas svojho pôsobenia v Zohore sa okrem činnosti duchovného správcu intenzívne staral aj o opravy a údržbu cirkevných stavieb. Napríklad dal opraviť vonkajšie omietky celého kostola včítane prevedenia nových náterov a následne dal opraviť vnútorné povrchy kostola a zhotoviť obklad červeného smreku po vnútornom obvode. Hospodársku miestnosť vo dvore fary dal prebudovať na spoločenskú miestnosť pre mládež, dnes známu pod názvom „Salaš“. Počas celej doby pôsobenia v Zohore zabezpečoval udržiavanie i ostatných sakrálnych objektov, ako sú kaplnky a kríže.

Vo voľných chvíľach sa venoval aj výtvarnému umeniu. Namaľoval vyše tristo obrazov, z ktorých väčšinu venoval svojim farníkom a ostatným známym. Jeho obľúbenými námetmi boli krajinky, zátišia, krojované postavy a staré domy. V roku 1996 spracovala o ňom ako o amatérskom maliarovi reláciu Slovenská televízia a na Vianoce toho istého roku vystupoval v televíznom programe venovanom modlitbám.

Počas pastorácie pokračoval v písaní kníh. Jeho jediným knižne vydaným filozofickým dielom v období komunizmu je kniha „*Kňaz ako terapeut*“, ktorá vyšla v roku 1970. Okrem toho mu v roku 1970 uverejnili v časopise „*Duchovný pastier*“ prácu „*Psychoanalýza a spoved*“. Ďalšie diela mu bolo umožnené vydať až po roku 1989. Boli to: *Výber z najkrajších modlitieb sveta* (1991), *Sociálno – psychologické úvahy o povahe reči a jej živote* (1992), *Príklady pre kazateľov, rečníkov a vychovávateľov* (1992), *Múdrosť pre každodenný život* (1993), *Náboženstvo a krásna spoločnosť* (1993), *Útecha v starobe a chorobe* (1994), *Myšlienky umelcov o živote a smrti, vyjadrené štetcom a dlátom* (1995), *Príhovory na sobáš a pohreb* (1995), *Smiechom povedať pravdu* (1995), *Výber z najkrajších bájok a podobenstiev sveta, Nové príklady pre kazateľov, rečníkov a vychovávateľov*, *Ježiš – záchrana sveta Cyklus A* (1996), *Krátke nedeľné príhovory Cyklus B* (1996), *Krátke príhovory na nedele a sviatky Cyklus C* (1996), *Potreba náboženstva v súčasnom svete* (2000). V rokoch 1990 až 2000 publikoval články v časopise „*Duchovný pastier*“.

Dňa 26.mája 1995 bol na pléne Obecného zastupiteľstva v Zohore prijatý návrh poslancov Jána Hladíka a Ing. Ivana Mackoviča na udelenie titulu „Čestný občan obce Zohor“ Dr. Jánovi Rybárovi. V návrhu sa uvádza: „*Dr. Ján Rybár bol kňazom v našej obci 18 rokov. Tých osemnásť rokov spadá do najťažšieho obdobia pre pravé kresťanské hodnoty. V týchto ťažkých rokoch bolo oproti súčasnosti neporovnateľne ťažšie udržať, šíriť a v konkrétnom živote presadzovať kresťanské a filozofické poslanie. Jeho snaha a spôsob, založený na láske k človeku, na zásadách krásnej spoločnosti a ľudskosti, ho aj dnes, keď sa cirkev riadi svojou vlastnou hierarchiou, radí medzi osoby výnimočné a vzácne. Za túto jeho obetavú prácu plnú ľudskosti a lásky mu navrhujeme udeliť titul Čestný občan obce Zohor ako vďaka a úctu obyvateľov Zohora*“.

Slávnosť udelenia čestného občianstva Dr. Jánovi Rybárovi sa konala 24. júna 1995 na Obecnom úrade v Zohore.

Pán farár Rybár oslávil v Zohore aj svoju deväťdesiatku. Pri tejto príležitosti slúžil v zohorskom kostole 4.februára 2001 slávnostnú svätú omšu. Zohorčania ho privítali kvetmi a úprimným vyjadrením vďaky. Po svätej omši prijal mnoho osobných gratulácií.

Počas jeho pobytu v Charitnom domove v Pezinku ho často navštevovali ľudia, ktorí

mu boli vďační za priateľstvo, ktorým obohatil ich život. Medzi nich patrili aj jeho bývalí študenti z trenčianskeho gymnázia. Na otázku: „*Aké sú Vaše najkrajšie spomienky?*“ im odpovedal: „*Myslím si, a nielen myslím, ale som i presvedčený, že to bolo detstvo v rodnej obci*“.

V Charitnom domove v Pezinku býval pán farár Rybár do jari roku 2004, kedy sa začala prevádzka domova rušiť. Preto odtiaľ odišiel do „Domova sociálnych služieb“ v Nitre na ulici Kalvária, ktorý spravujú „Misionári Spoločnosti Božieho Slova“. Tu Dr. Ján Rybár dňa 23. novembra 2004 vo veku nedožitých 94 rokov zomrel. Pochovaný je v rodnej obci. Na pohrebe, ktorý sa konal v Černíku dňa 27. novembra 2004, sa zúčastnilo veľa Zohorčanov. Cestovali autobusom, ktorý zabezpečil Obecný úrad v Zohore.

Dr. Ján Rybár je zaradený medzi slovenských filozofov 20. storočia, ktorí sa vo svojom bádani zamerali na psychológiu. Profesor filozofie na Komenského Univerzite v Bratislave a Trnavskej Univerzite v Trnave Ján Letz o ňom píše: „*Z povahy vzájomnej podmienenosti psychickej a fyzickej sféry v človeku pochopil dušu ako samostatnú duchovnú substanciu. Duševný život človeka je podľa neho síce viazaný na mozog, no nie celkom, teda túto viazanosť naň prekračuje. Jeho činnosti nie sú vyčerpané mozgovými procesmi a poukazujú na substituujúci duchovný personálny základ, ktorým je duša.*“

Terézia Pavlásková
Jozef Pavlásek

Použité zdroje.

BRABENEC V.: *Trenčan Trenčanom o Trenčíne*, vydal Ing. Vojtech Brabenec, Trenčín v roku 2001, 16 strán, ISBN 978-80-970620-9-5

DUBOVSKÝ J.M.: *Akcia kláštory. Komunistický režim na Slovensku v boji proti mužským reholiam v rokoch 1949-1952*, vydalo Vydavateľstvo Matice Slovenskej, Martin v roku 1998, 293 strán, ISBN 80-7090-499-2

LETZ J.: *Slovenská kresťanská filozofia 20. storočia a jej perspektívy*, vydali: Spolok Slovákov v Poľsku a Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave v roku 2010, 384 strán, ISBN 978-83-7490-358-5

ONDRIŠEK J.: *Černík 1159 – 2000*, vydal Obecný úrad Černík v roku 2000, 202 strán, ISBN 80-968361-4-5

PAŠTEKA J. a kol.: *Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska*, vydal Lúč, vydavateľské družstvo Bratislava v roku 2000, 775 strán, ISBN 80-7114-300-6

RYBÁR J.: *Duša a telo*, tlač Vojtech Čelko, Trenčín v roku 1943, 132 strán

RYBÁR J.: *Sociálnopsychologické úvahy o povahe reči a jej živote*, tlač Ján Trnovský, Nové Mesto nad Váhom v roku 1944, 84 strán

ŠIMULČÍK J.: *Čas odvahy Najväčšia podpisová akcia za náboženskú slobodu – 500 000 občanov ČSSR*, vydal Ústav pamäti národa, Bratislava v roku 2017, 332 strán, ISBN 978-80-89335-81-7

ŠIŠMIŠ M.: *Trenčín vlastivedná monografia 2*, vydalo Vydavateľstvo Alfa-press, Bratislava v roku 1997, 310 strán, ISBN 80-88811-62-7

Registračné protokoly agentúrnych a operatívnych zväzkov Štátnej bezpečnosti prístupné na internetovej stránke: www.upn.gov.sk/regpro/

Kronika obce Zohor na int. stránke: www.obeczohor.sk/index.php/kronika/273-91-95

Ako nám pri výsadbe obecných parkov pomáhal vdp. ThDr. PhDr. Ján Rybár, Sch.P.

V roku 1971, po voľbách do Miestneho národného výboru v Štefanovej, sa na prvej schôdzi poslanci uzniesli, že prvú akciu, ktorú je už treba dokončiť, sú obecné parky.

Navozila sa posledná zemina, vybudovali sa chodníky a pristúpilo sa k vysádzaniu okrasných kríkov a stromčekov. Celú projektovú dokumentáciu vypracovala renomovaná firma - Moravské Luhačovice. Samozrejme, že názvy okrasných kríkov a stromčekov boli v latinčine, a tu nastal problém. Napadlo nám, že kto nám pri nákupe kríkov môže pomôcť, je jedine pán farár, ktorý ovláda latinčinu. Tak sme prišli za pánom farárom ThDr. Jánom Rybárom a oboznámili sme ho s uvedeným problémom.

Pán farár sa po vypočutí ihneď spýtal, že kedy ideme na nákup. Po nákupe v Petržalke sme ihneď začali sadiť. Pán farár si iniciatívne zobral plány parkov a riadil celú výsadbu. Keď sme skončili, pán farár povedal, že nám ešte chýbajú brezy. Tie sa nám však nepodarilo kúpiť. Čo teraz? Žiadna chyba - v Budmerickom háji ich je dosť a môžeme si ich tam ísť vykopať. Slovo dalo slovo a išli sme v takejto zostave: Jozef Schwarz - predseda MNV, Imrich Dzíbela - tajomník MNV, ThDr. Ján Rybár - farár a František Baxa - kostolník. Jožo Schwarz doviezol traktor a hovoril: „Odšoféruj to, Imro, keď vieš kde tie brezy sú.“ S Jožom sme začali kopať a pán farár s kostolníkom ich vynášali na vlečku. Približne v polovici roboty nás pán farár zastavil a povedal: „Čo keby nás tu niekto chytil, ako to tu bez povolenia vykopáva predseda, tajomník, kostolník a ešte aj ten farárisko kradne?“ Chytil sa za brucho, zohol sa a začal sa smiať tak, ako to len on vedel. Ale nikto nás nechtyl a šťastne sme brezy doviezli a v parku zasadili.

O rok nášho pána farára ThDr. Jána Rybára preložili do obce Zohor a odtiaľ prišiel na Štefanovú vdp. Michal Klimo.

Roky plynuli a pomaly sme aj zabúdali na nášho vdp. farára ThDr. Rybára, ale predsa som sa s ním stretol. V roku 1990 som išiel s novozvoleným predsedom MNV - Jozefom Friedlom na ONV Bratislava-vidiek. Keď sme vystupovali z trolejbusu, Jozef mi hovorí: „Pozri, tam vystupujú pán farár Rybár.“ Ihneď sme k nemu došli a spýtali sa ho, kam ide. Prekvapil nás keď povedal, že má 80 rokov a ide si vybavovať starobný dôchodok, a že ani nevie kam má ísť. Tak som mu povedal, že žiaden problém, že idem s ním. Doviedol som ho na sociálny odbor až k zodpovednej pracovníčke a vybavili sme čo bolo treba. Bol rád, poďakoval sa mi za pomoc. Ja som bol tiež rád, že som mu mohol pomôcť a ešte raz mu poďakovať za všetko to, čo pre našu Obec Štefanovú urobil.

Imrich Dzíbela
konšel SCŠ

